

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การเตรียมความพร้อมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนศึกษากรณี ตำบลน้ำอ้อม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อดังนี้ 1). เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 2). เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน และ 3). เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความพร้อมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1). ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พบว่าตามหลักรัฐธรรมนูญ 2560 นั้นจะต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การจัดประชุมสัมมนาการจัดเวทีเสวนา การรณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง การปกครองท้องถิ่น แก่ประชาชนโดยทั่วไป การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดย การส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรม จัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แนวโน้มของระบอบประชาธิปไตยซึ่งกำลังดำเนินไปในทุกวันนี้ การเพิ่มขึ้นของการให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาลกลายเป็นนิยามของประชาธิปไตย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย หรือเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำก่อนการตัดสินใจของรัฐบาล รวมทั้ง ยังถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องจัดให้มีก่อนการพิจารณาให้ทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศของธนาคารโลกและธนาคารอื่นในภูมิภาค นอกจากภาครัฐแล้ว บริษัทเอกชนจำนวนมากได้ดำเนินโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเกี่ยวกับการหาที่ตั้งโครงการ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หรือการเยียวยาแก้ไขแก่ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อให้โครงการที่จะจัดทำขึ้นได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

จากตารางจำนวน และร้อยละ ของระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้มากที่สุด ซึ่งดูได้จากคะแนนที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้

ข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ ส.ส. มีจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้ง 2 แบบ ตอบถูกจำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ มีจำนวน 150 คน โดย

พรรคการเมืองจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี ซึ่งรายชื่อไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ตอบถูกจำนวน 350 คนคิดเป็นร้อยละ 87.50 และข้อสุดท้ายคือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง ตอบถูกจำนวน 322 คนคิดเป็นร้อยละ 80.50

สำหรับข้อที่มึความรู้ความเข้าใจน้อย ซึ่งดูได้จากจำนวนตอบผิดมากที่สุดคือ เมื่อเสร็จสิ้นการลงคะแนนในเวลา 17.00 น. ของวันเลือกตั้งแล้ว จะนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งโดยเปิดเผยจนเสร็จสิ้นในรวดเดียว ตอบผิดจำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 220 คนคิดเป็นร้อยละ 55.00 และคุณสมบัติ ส.ส.เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดียวติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง ตอบผิดจำนวน 200 คนคิดเป็นร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

2). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนพบว่า “การเลือกตั้ง” จึงถือเป็นเรื่องสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนในของประชาชนในการทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร แต่การเลือกตั้งที่จะให้ได้มาซึ่งสภาผู้แทนราษฎรที่ดี และเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงนั้น จะต้องเป็นการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใสเท่านั้น ปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียง แต่สภาพข้อเท็จจริงหาเป็นอย่างนั้นไม่ การเลือกตั้งแต่ละครั้ง การต่อสู้ทางการเมืองเป็นไปอย่างรุนแรง ใช้ยุทธวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ เพื่อให้ได้ซึ่งอำนาจรัฐ และปราศจากการคำนึงถึงความสมัครใจ ความตระหนักในหน้าที่ จิตสำนึกในการเมืองที่ดีของประชาชน ภาพการมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยถูกบิดเบือนไปแทบจะทั้งสิ้น และกลายเป็นประชาชนไปมีส่วนร่วมแบบถูกระดมหรือชักจูงให้ไปเลือก ถูกซื้อคะแนน ใช้เงินกันอย่างรุนแรงและกว้างขวาง มีสิ่งจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน การพนัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลหรือสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งของประชาชนทั้งสิ้น ซึ่งบางครั้งก็เป็นไปด้วยความสมัครใจยอมรับเงื่อนไขหรือสิ่งแลกเปลี่ยน แต่บางครั้งก็เป็นไปด้วยความจำใจ หรือด้วยความไม่รู้

และจากตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมการเลือกตั้ง พบว่าในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.52$, S.D.=.635) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอธิบายได้ดังนี้ ด้านความกระตือรือร้นต่อการเลือกตั้งพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D.=.558) ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ สนใจนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D.=.665) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ เข้าร่วมออกเสียงแสดงประชามติ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, S.D.=.584) ด้านระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$, S.D.=.667) ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$, S.D.=.722) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือการเลือกตั้งมีทั้งระบบบัญชีรายชื่อและระบบแบ่งเขตซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.18$, S.D.=.629) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมบริบททางการเมืองพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.41$,

S.D=.680) ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่สังกัดพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =2.64, S.D=.627) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือพรรคมีนโยบายที่ชัดเจนซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} =2.25, S.D=.703)

ด้านคุณสมบัติของประชาชนต่อการเลือกตั้งพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} =2.48, S.D=.635) ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่อยากเห็นการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =2.69, S.D=.546) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ความสนใจทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย (\bar{X} =2.26, S.D=.740)

3). แนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความพร้อมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่าควรปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยเพิ่มเติมให้ภาคีรัฐคอยติดตามตรวจสอบการจัดกิจกรรมของพรรคการเมืองว่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด ควรมีการกำหนดแนวทางในการระดมความสนับสนุนจากประชาชนของพรรคการเมืองให้ สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย และเน้นนโยบายและวิธีการปฏิบัติตามนโยบายมากขึ้น พรรคการเมืองในยุคการปฏิรูปต้องการความชัดเจนในเรื่องผู้นำนโยบาย ความพร้อมในการบริหารประเทศ และรูปแบบการระดมความสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และเชื่อมั่นในความเป็นเอกภาพของพรรค ควรออกกฎหมายห้ามการรวมพรรคการเมืองภายหลังการเลือกตั้งภายใน 90 วัน เพราะพรรคหลายพรรคมักยุบรวมหลังเลือกตั้งเมื่อทราบผลการเลือกตั้งว่าไม่ได้รับการเลือกตั้งแล้วเพื่อ ทำการยุบรวมกับพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งเพื่อให้มีที่นั่งสภาหรือในรัฐบาล ซึ่งขัดแย้งกับเจตนารมณ์ ของประชาชนผู้ที่เลือกพรรคการเมืองหรือ ส.ส.ผู้นั้น ในระดับนักการเมือง ต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับสาขาพรรคการเมืองและประชาชน อย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระบอบประชาธิปไตย และระบบการเมืองไทยกับประชาชน ในระดับประชาชน รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ทางการเมือง ระบบ ประชาธิปไตย และกฎหมายกับประชาชนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากประเด็นสำคัญในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อนั้น ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นการศึกษาดังนี้

ประเด็นที่ 1). ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พบว่าตามหลักรัฐธรรมนูญ 2560 นั้น จะต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ การจัดประชุมสัมมนา การจัดเวทีเสวนา การณรงค์เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเมืองการปกครองรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง การปกครองท้องถิ่น แก่ประชาชนโดยทั่วไป การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดย การส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรม จัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แนวโน้มของ

ระบอบประชาธิปไตยซึ่งกำลังดำเนินไปในทุกวันนี้ การเพิ่มขึ้นของการให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาลกลายเป็นนิยามของประชาธิปไตย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย หรือเป็นสิ่งที่ต้องกระทำก่อนการตัดสินใจของรัฐบาล รวมทั้ง ยังถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องจัดให้มีก่อนการพิจารณาให้ทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศของธนาคารโลกและธนาคารอื่นในภูมิภาค นอกจากภาครัฐแล้ว บริษัทเอกชนจำนวนมากได้ดำเนินโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเกี่ยวกับการหาที่ตั้งโครงการ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หรือการเยียวยาแก้ไขแก่ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อให้โครงการที่จะจัดทำขึ้นได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งระดับความรู้นั้นพบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจ ของแต่ละบุคคลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางในการลำดับความสำคัญซึ่ง บลูม (Bloom, อ้างถึงใน แสงจันทร์ โสภากาล, 2550, หน้า 15-16) ได้แบ่งระดับความรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสามารถในการจดจำ อาจจะได้โดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือได้ฟัง ความรู้ในขั้นนี้ประกอบด้วยความจำกัความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา มาตรฐาน เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า ความรู้นี้เป็นเรื่องราวของการจดจำได้หรือระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนและไม่ต้องใช้สมองมากนัก ดังนั้นการจำได้หรือระลึกได้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญทางจิตวิทยาและเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ ในการวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ความคิดและความสามารถด้านสมองเพิ่มมากขึ้น

2. ความเข้าใจ (Comprehensive) เป็นพฤติกรรมขั้นต่อมาจากความรู้ ขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความสามารถทางสมองและทักษะในขั้นสูงจนถึงระดับของ “การสื่อความหมาย” ซึ่งอาจทำได้ทั้งที่เป็นการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์ มักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ แล้ว โดยการฟัง เห็น อ่าน หรือเขียน ความเข้าใจนี้อาจแสดงออกในรูปของการใช้ทักษะหรือการแปลความหมายต่าง ๆ เช่น การบรรยายข่าวสาร โดยใช้คำพูดของตนเองหรือการแปลความหมายจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยคงความหมายเดิมไว้ หรืออาจเป็นการแสดงความคิดหรือใช้ข้อสรุปหรือการคาดคะเนได้เช่นกัน

3. การนำความรู้ไปใช้ (Application) ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้นี้เป็นพฤติกรรมขั้นที่สาม ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถหรือทักษะทางด้านความเข้าใจดังกล่าวมาแล้ว การนำความรู้ไปใช้นี้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการแก้ปัญหานั้นเอง ซึ่งมีอยู่ 6 ขั้นตอน และเมื่อนำมาพิจารณาจะเห็นว่าความเข้าใจในหลักทฤษฎีวิธีการต่าง ๆ จะถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหา

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการช่วยแยกภาพรวมออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น อาจแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ ได้ 3 ขั้น ด้วยกัน 1) ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบของปัญหาออกเป็นส่วน ๆ 2) ความสามารถในการเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ และ 3) ความสามารถในการมองเห็นหลักของการผสมผสานปัญหาที่มีองค์ประกอบย่อยมากมาย

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ ความสามารถในการนำเอาส่วนประกอบย่อยหลาย ๆ ส่วนมารวมกันเข้าเป็นกรอบโครงสร้างที่แน่ชัด โดยทั่วไปแล้วการนำเอาประสบการณ์ในอดีตมารวมกันกับประสบการณ์ในปัจจุบัน และนำมาสร้างเป็นกรอบที่มีระเบียบแบบแผน เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือความคิดริเริ่ม จึงต้องมีความเข้าใจในการนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์มาประกอบ

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการให้ค่าต่อความรู้หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นส่วนประกอบในการประเมินผล มาตรฐานนี้อาจจะอยู่ในทุกขั้นตอนของความสามารถหรือทักษะต่าง ๆ

ดังนั้นความหมายของความรู้และความเข้าใจในข้างต้นได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดความรู้ นำไปสู่ความเข้าใจและนำไปใช้ โดยผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่าความรู้เป็นขั้นตอนแรกในการที่สมองรับเอาข้อมูลเข้ามาเก็บไว้ในระบบความจำ จากนั้นขั้นตอนที่สองจึงเป็นเรื่องราวของความเข้าใจในความหมายของข้อมูลจากความรู้นั้นๆ จนถึงขั้นถ่ายทอดหรือสื่อความหมายออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ต่อไปได้ แล้วจึงมาถึงขั้นนำความรู้ไปใช้จากความเข้าใจด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลต่อไป จึงไม่สามารถแยกอธิบายเรื่องความรู้และความเข้าใจ ก่อนที่จะรู้ระดับความรู้ ความเข้าใจของแต่ละบุคคลจะต้องทำการวัดความรู้ ซึ่งสมศักดิ์วิศาลาภรณ์ และคณะ (n.d. อ้างถึงใน แสงจันทร์ โสภากาล, 2550, หน้า 15-16) ได้เสนอแนวคิดในด้านวิธีการวัดความรู้ที่เป็นที่นิยมไว้ว่า วิธีการวัดผลความรู้ กระทำได้หลายวิธี ที่นิยมปฏิบัติกันโดยทั่วไป คือการวัดโดยใช้แบบทดสอบ และเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice Tests) เป็นส่วนใหญ่เพราะเป็นแบบทดสอบที่วัดได้รอบด้าน สามารถวัดผลของการเรียนรู้ได้หลายอย่าง ตั้งแต่กระบวนการทางสติปัญญาขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ตลอดจนจนถึงการจดจำเบื้องต้น

ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้มากที่สุด ซึ่งดูได้จากคะแนนที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุด พบว่าข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ ส.ส. มีจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้ง 2 แบบ ตอบถูกจำนวน 400 คน สำหรับข้อที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย ซึ่งดูได้จากจำนวนตอบผิดมากที่สุดคือ เมื่อเสร็จสิ้นการลงคะแนนในเวลา 17.00 น. ของวันเลือกตั้งแล้ว จะนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งโดยเปิดเผยจนเสร็จสิ้นในรวดเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ของแสงจันทร์ โสภากาล (2550, หน้า 15-16) ที่ได้อธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องไว้ว่าในแต่ละบุคคลต่างมีความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งต่าง ๆ มากน้อยไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจที่สำคัญซึ่งพอชิงต้น และค่าสังเกตอธิบายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนหรือระดับการเรียนของนักเรียนที่มีความสอดคล้องกันกล่าวคือพบว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านสติปัญญาและองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญา องค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจสังคมครอบครัว และการจงใจ และสรรพวุฒิพิพัฒน์ พ.ต.ต. (2530, หน้า 13) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นซึ่งมีความสัมพันธ์กับความรู้ไว้ 2 ปัจจัย ที่มีลักษณะคล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออก เพราะจะทำให้บุคคลมีความรู้และมีความคิดเห็นใน

เรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุและมีผล ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ในการยอมรับต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป สถานภาพทางสังคม หมายถึง สิทธิและหน้าที่ที่มีต่อผู้อื่น และสังคม ประสพการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและส่งผลต่อความคิดเห็น และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว หมายถึง การสะสมความรู้โดยตรง หรือทางอ้อมจากระเบียบ วิธีปฏิบัติกฎเกณฑ์ และค่านิยมต่าง ๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนั้น กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อบุคคลอย่างมาก เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มหรือสังคมใดต้องยอมรับ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มและสังคมนั้น และสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล สำหรับปัจจัยและแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจ แต่ละบุคคลจะมากหรือน้อยอยู่ที่ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมครอบครัวและการจูงใจ

2). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนพบว่า “การเลือกตั้ง” จึงถือเป็นเรื่องสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนในของประชาชนในการทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร แต่การเลือกตั้งที่จะให้ได้มาซึ่งสภาผู้แทนราษฎรที่ดี และเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงนั้น จะต้องเป็นการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใสเท่านั้น ปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียง แต่สภาพข้อเท็จจริงหาเป็นอย่างนั้นไม่ การเลือกตั้งแต่ละครั้ง การต่อสู้ทางการเมืองเป็นไปอย่างรุนแรง ใช้ยุทธวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ เพื่อให้ได้ซึ่งอำนาจรัฐ และปราศจากการคำนึงถึงความสมัครใจ ความตระหนักในหน้าที่ จิตสำนึกในการเมืองที่ดีของประชาชน ภาพการมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยถูกบิดเบือนไปแทบจะทั้งสิ้น และกลายเป็นประชาชนไปมีส่วนร่วมแบบถูกระดมหรือชักจูงให้ไปเลือก ถูกซื้อคะแนน ใช้เงินกันอย่างรุนแรงและกว้างขวาง มีสิ่งจูงใจ ผลประโยชน์ตอบแทน การพนัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลหรือสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งของประชาชนทั้งสิ้น ซึ่งบางครั้งก็เป็นไปด้วยความสมัครใจยอมรับเงื่อนไขหรือสิ่งแลกเปลี่ยน แต่บางครั้งก็เป็นไปด้วยความจำใจ หรือด้วยความไม่รู้ ซึ่งเป็นไปตั้งแนวความคิดการเลือกตั้งของ ธรรมนูญธรรมนูญ (2525, หน้า 201) ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับความหมายของการเลือกตั้งซึ่งการเลือกตั้ง (Election) เป็นกลไกสำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนของปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยอันจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติข้อ 21(1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) สรุปใจความสำคัญได้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลผู้ปกครองเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำเป็นการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นไปโดยเสรี” การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล

เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้น การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อ ประชาชน

อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งจะมีความหมายและสมตามเจตนารมณ์ตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้นได้ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายทั่วโลกดังต่อไปนี้

1. ความเป็นอิสระของการเลือกตั้ง กล่าวคือ ประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมีอิสระ เสรีในการ ตัดสินใจเลือกตั้งแทนของตนโดยปราศจากภัยคุกคามใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการขู่เสียง หรือการให้ ผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ทั้งเพื่อแก่ผลประโยชน์ของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยตรงหรือผลประโยชน์แก่ ชุมชนที่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งดำรงอยู่ การใช้อิทธิพลข่มขู่ คุกคามในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมาจากฝ่าย ไດก็ตาม ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐด้วย

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา กล่าวคือ การจัดการเลือกตั้งตามกำหนด ระยะเวลาที่กฎหมายของประเทศนั้นๆ กำหนด เช่น 3 ปี 4 ปี 5 ปี เพื่อให้ประชาชนมีโอกาส ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนของตนว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนหรือไม่ ซึ่งเป็น เงื่อนไขที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงตัวผู้ใช้อำนาจหรือผู้ปกครองได้อย่างสันติวิธีใน กรณีที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ หรือได้รับการเลือกตั้งใหม่ หากได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

3. การเลือกตั้งที่ยุติธรรม กล่าวคือ การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์เป็นไปตามด้วยบทกฎหมายและ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ปราศจากการครอบงำและเล่ห์ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสถานภาพ ทางสังคม เช่น การวางตัวเป็นกลางของข้าราชการ ไม่ใช่ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่เพื่อสนับสนุนให้ได้มา ซึ่งคะแนนของผู้สมัครผู้หนึ่งผู้ใด หรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจใช้เงินซื้อเสียงทั้งเพื่อตนเองหรือ ผู้สมัครอื่นที่ตนสนับสนุน หรือการแข่งขันระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองอย่างอิสระ เสรี ภายในขอบเขตของกฎหมายบนพื้นฐานของความยุติธรรมและความเสมอภาค

4. หลักการให้สิทธิเลือกตั้งเป็นการทั่วไป กล่าวคือ การให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่จำกัดสิทธิหรือกีดกันบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษเนื่องจากเพศ สีผิว ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

5. หลักความเสมอภาค กล่าวคือ การมีสิทธิเลือกตั้งของประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนตำบลใดต้องมีความสำคัญเสมอภาคกัน ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีเสียง เพียง 1 เสียงเท่าเทียมกัน หรือหลัก 1 คน ต่อ 1 เสียง (One Man, One Vote) หลักการนี้นำไปใช้ อย่างชัดเจนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

6. หลักการลงคะแนนลับ กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเอกสิทธิโดย เต็ดขาด เป็นความลับที่ไม่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ว่าจะตนเองเลือกใคร เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ปราศจากการข่มขู่บีบบังคับจากอิทธิพลใดๆ ที่จะส่งผลต่อหลักการข้อที่ 1 คือ อิสรภาพและเสรีภาพของผู้ เลือกตั้ง

สำหรับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมการ เลือกตั้ง พบว่าในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปาน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอธิบายได้ดังนี้ ด้านความกระตือรือร้นต่อการเลือกตั้งพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีความคิดเห็นมาก ที่สุดได้แก่ สนใจนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง ด้านระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งพบว่า

ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือการเลือกตั้งมีทั้งระบบบัญชีรายชื่อและระบบแบ่งเขตซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมบริบททางการเมืองพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่สังกัดพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือพรรคมีนโยบายที่ชัดเจนซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ด้านคุณสมบัติของประชาชนต่อการเลือกตั้งพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับ ข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่อยากเห็นการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ความสนใจทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544, หน้า 18-20) ที่ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง ซึ่งกระบวนการตัดสินใจนี้ จะนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายการตัดสินใจในการเลือกตั้งโดยสรุปเป็นขั้นตอนได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการได้รับข่าวสารของการสมัครรับเลือกตั้งข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมืองและของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น ประชาชนจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยผ่านสื่อหรือช่องทางใดบ้าง และข่าวสารต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประชาชนเลือกรับข่าวสารในลักษณะใด จนกระทั่งนำข่าวสารนั้นไปเป็นเกณฑ์คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้จากสื่อหรือช่องทางหลาย ๆ ทางนั้น ประชาชนเลือกที่จะเชื่อข่าวสารจากแหล่งใดมากที่สุด และลักษณะของข่าวสารที่ผ่านไปสู่ผู้ลงคะแนนเสียงนั้นเป็นลักษณะข่าวสารที่หลากหลาย เพื่อที่จะจูงใจให้ลงคะแนนเสียง

2. การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งเมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจ และได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนโยบายพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ หรือผู้ลงคะแนนผูกพันกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะสร้างหลักเกณฑ์ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อคัดเลือกผู้สมัครที่ตนถูกใจมากที่สุด ให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงได้ หรือเท่าที่ตนเองต้องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล ขั้นตอนนี้รวบรวมความคิดและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ การพัฒนาทางเลือกก็คือ การทำให้เกิดทางเลือกหลาย ๆ ทาง แล้วนำมาประเมินเพื่อเลือกทางที่เหมาะสมกับเป้าหมายของการเลือกตั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจ กล่าวคือ ในขั้นตอนนี้จะเริ่มมีการรณรงค์หาเสียง ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายของพรรคการเมือง ก็เริ่มเข้าสู่ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนก็จะเริ่มประเมินข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมา สอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือไม่ ผู้ลงคะแนนบางคนอาจจะให้ความสำคัญกับนโยบาย

บางคนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบางคนอาจจะพิจารณาว่าผู้สมัครคนใดที่สามารถให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้ามากกว่าผู้อื่น

3. การประเมินและจัดลำดับ เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และให้นำน้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงแล้ว หลังจากนั้นจะเป็นการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนว่าตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจะได้รับการประเมินเท่าไร ตามการประเมินของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ละคน ก่อนที่จะตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด

4. การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ขั้นตอนนี้ตามปกติแล้วผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนรวมจากการประเมินมากที่สุด แต่ในขั้นตอนนี้อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาสอดแทรก กล่าวคือ ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของ เงินทอง ที่ได้รับจากหัวหน้าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเงินและสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งด้วย

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่า การเลือกตั้งเป็นกลไกและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่าใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ปกครองโดยชอบธรรม การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพและสิทธิทางการเมืองแก่ประชาชน กล่าวคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยผ่านทางตัวแทนนั่นเอง

ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่า ใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะปกครองโดยชอบธรรม ดังนั้นเพื่อให้สังคมการเมืองไทยเป็นสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพ เป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยประชาชนและเพื่อประชาชนโดยแท้ คนไทยทุกคนจึงร่วมกันสร้างสรรค์เสริมสร้างและปรับแต่งให้วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยมีลักษณะสอดคล้อง รองรับ และสนับสนุนต่อระบบขบวนการทางการเมืองและประชาธิปไตย การเสริมสร้างให้วัฒนธรรมทางการเมืองไทยเป็นประชาธิปไตย จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการ หนึ่งที่จะทำให้สังคมการเมืองไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยประชาชนในที่สุดระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพก็จะสัมฤทธิ์ผล การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองไทยให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นเครื่องชี้วัด ของความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทย การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพทางการเมืองกับประชาชน กล่าวว่าการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองไทย ผ่านทางตัวแทนนั่นเอง

3). แนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความพร้อมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่าควรปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยเพิ่มเติมให้ภาคีรัฐคอยติดตามตรวจสอบการจัดกิจกรรมของพรรคการเมืองว่าก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด ควรมีการกำหนดแนวทางในการระดมความสนับสนุนจากประชาชนของพรรคการเมืองให้ สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย และเน้นนโยบายและวิธีการปฏิบัติตามนโยบายมากขึ้น พรรคการเมืองในยุคการปฏิรูปต้องการความชัดเจนในเรื่องผู้นำนโยบาย ความพร้อมในการบริหารประเทศ และรูปแบบการระดมความสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และเชื่อมั่นในความเป็นเอกภาพของพรรค ควรออกกฎหมายห้ามการรวมพรรคการเมืองภายหลังการ

เลือกตั้งภายใน 90 วัน เพราะพรรคหลายพรรคมักยุบรวมหลังเลือกตั้งเมื่อทราบผลการเลือกตั้งว่าไม่ได้รับการเลือกตั้งแล้วเพื่อ ทำการยุบรวมกับพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งเพื่อให้มีที่นั่งสภาหรือในรัฐบาล ซึ่งขัดแย้งกับเจตนารมณ์ ของประชาชนผู้ที่เลือกพรรคการเมืองหรือ ส.ส.ผู้นั้น ในระดับนักการเมือง ต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับสาขาพรรคการเมืองและประชาชน อย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบประชาธิปไตย และระบบการเมืองไทยกับประชาชน ในระดับประชาชน รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ทางการเมือง ระบบ ประชาธิปไตย และกฎหมายกับประชาชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรรคดี ผ่องแผ้ว (2522, หน้า 1-11) ได้ชี้ให้เห็นถึงหลักการกำหนดที่พิจารณาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีความรู้ความสนใจทางการเมืองน้อย จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยไม่อิงกับทัศนคติที่มีต่อประเด็นโดยนโยบายทางการเมือง ปัจจัยด้านชกุงการระดมและอามิสสินจ้างจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงของกลุ่มนี้โดยธรรมชาติความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นของประชาชนทั่ว ๆ ไปมี 2 ประการใหญ่ ๆ คือ ความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นที่ตอบสนองทางด้านกายภาพ เป็นความจำเป็นที่ขาดมิได้ ที่ตอบสนองทางร่างกาย ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า “ปัจจัยสี่” คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ซึ่งพอเพียงต่อการยังชีพตามอัตภาพ และความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นทางด้านจิตภาพ เป็นความจำเป็นที่สนองตอบทางด้านจิตใจ อารมณ์และความรู้สึก เช่น ความรัก ความผูกพัน ความเชื่อถือ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การมีเพื่อนฝูง การยอมรับซึ่งกันและกัน เกียรติยศชื่อเสียง และคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

2. ความรู้สึกทางการเมืองกับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเกือบครึ่งหนึ่งใช้เกณฑ์ในการเลือกโดยคำนึงถึงตัวผู้สมัคร ส่วนที่เหลืออย่างละครึ่งคละกันไประหว่างผู้สมัครกับพรรคการเมือง ปัจจัยที่มีผลต่อแบบแผนปัจจัยการลงคะแนนเสียงที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ อาชีพ การศึกษา และรายได้ ส่วนที่อยู่อาศัย และเพศนั้นมีอิทธิพลที่ชัดเจนในบางกรณี ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมักจะตัดสินใจเลือกในวันเลือกตั้ง ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะตัดสินใจไว้ก่อนวันเลือกตั้ง และไม่เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้นโดยง่าย

3. สภาพแวดล้อมของช่วงเวลากับปัจจัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงประมาณหนึ่งในสี่เลือกผู้สมัคร โดยคำนึงถึงความนิยมพรรคการเมืองเป็นเกณฑ์สำคัญ ส่วนอีกสามในสี่นั้นเป็นอิทธิพลร่วมของคุณสมบัติเฉพาะตัวในด้านต่าง ๆ ของผู้สมัคร เช่น การเป็นคนท้องถิ่นที่มีศักยภาพที่จะช่วยเหลือท้องถิ่นได้ มีความรู้ความสามารถแจกจ่ายของเงินทอง และหาเสียงที่ประทับใจ เป็นต้น ผู้นำท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการชี้นำผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง และครู ตามลำดับ

คนไทยไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยความสำนึกกว่าเป็นคนไทยมากกว่าเพื่อแสดงออกซึ่งความต้องการเปลี่ยนรัฐบาล หรือควบคุมรัฐบาลหรือเพื่อให้คนที่ตนพอใจเข้าไปทำงาน คนส่วนใหญ่ยังเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่บทบาทเพียงเพื่อเป็นปากเสียงแทนตนเท่านั้น การลงคะแนนเลือกตั้งจึงไม่ใช่เรื่องที่เกิดจากความรู้สึกกว่าตนเองมีอิทธิพล มีอำนาจ หรือมีสิทธิทางการเมือง ที่

จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวรัฐบาลในนโยบายของรัฐบาล หรือเพื่อให้ผู้ที่สนับสนุน ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำงานการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเพียงเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ของพลเมือง ดังนั้น จึงมีโอกาที่จะถูกชักจูงไปลงคะแนนเสียงได้มากเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดม ซึ่งเห็นได้จากอัตราการไปลงคะแนนเสียงของประชาชนในชนบทหรือต่างจังหวัดซึ่งมีสูงกว่ากรุงเทพฯ จากลักษณะโครงสร้างพื้นฐานของสังคมไทยและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและทางการเมืองของไทยที่มีพื้นฐานมาจากหลายระบบ จึงทำให้สังคมไทยและคนไทยมีอุดมการณ์และปัจจัยทางการเมืองที่พอสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะอำนาจนิยม คนไทยส่วนใหญ่ชอบใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ไม่ว่าจะระบบการเมืองระดับชาติหรือครอบครัว มักจะรวมอำนาจไว้ที่ผู้นำ การทำงานจึงมีลักษณะสั่งจากเบื้องบนลงมากกว่าจะเริ่มจากเบื้องล่างขึ้นไป

2. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ในสังคมไทยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ ผู้นำจะเป็นผู้มีอำนาจ วาสนา บารมี ต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้อง ส่วนลูกน้องต้องให้การ สนับสนุนและบริการแก่นาย ในสังคมไทยและปรากฏในระบบราชการและในวงการเมืองว่า การเป็นเจ้าคนนายคนได้รับการยกย่องมาก

3. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ลักษณะคนไทยเป็นผู้เล็งผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือ จะสนใจกับสิ่งที่จะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติโดยปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องที่ทำไม่ได้หรือได้รับประโยชน์แก่ตนเองอย่างชัดเจน เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ

4. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบศักดินาทำให้มีการแบ่งชนชั้นในสังคมไทยให้รู้จักที่ต่ำไปสูง ไม่ควรตีเตียนให้เสมอผู้ใหญ่ คนไทยยึดถือสิ่งที่ติดตัวมา เช่น ชาตวิบุลย์ และคุณวิบุลย์ มากกว่าความสามารถของบุคคล บุคคลที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ผู้น้อยจะต้องให้ความเคารพเชื่อฟัง การยึดมั่นในค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับความเสมอภาคของบุคคลได้ยากทั้งในแง่หลักการและ การปฏิบัติ

5. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความอิสระ ชอบทำอะไรตามลำพังตัวเอง ไม่ชอบถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การออกคำสั่งของบุคคลอื่น ขาดระเบียบกฎเกณฑ์ในการด ารงชีวิต ขาดระเบียบวินัย ทำให้ต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งจึงเป็นไปได้ยาก ความรับผิดชอบต่อสังคมยังมีน้อย

6. ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยจำนวนไม่น้อยยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติแบบเก่า ๆ อยู่ กล่าวคือ ยังเชื่อในเรื่องฤกษ์พิศาง ไสยศาสตร์ของขลังและโชคลาภ อยู่โดยยึดถือสิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่งทางใจ โดยเฉพาะเมื่อประสบปัญหาหรือความเดือดร้อน จึงเป็นการยากที่คนไทยทั่วไปยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ ไม่เรียกบริการจากรัฐโดยตรง แต่ใช้วิธีร้องเรียนขอความกรุณา แต่จะมีลักษณะอนุรักษนิยม ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงเพราะจะทำให้ไม่เกิดความมั่นคง

7. เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง คนไทยส่วนใหญ่โดยทั่วไปจะพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของตนเองจะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตนเอง โดยถือว่า

ตนเองทำบุญมาเพียงแค่นี้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเชื่อในกรรมเก่า จึงไม่กระตือรือร้นชวนชวนยถื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้น

8. ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง มองโลกในแง่ร้ายและขาดความไว้วางใจในผู้อื่น คนไทยส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการแก้ปัญหาหรือการเอาชนะสิ่งแวดล้อมหรือได้รับการปฏิบัติด้วยความไม่เป็นธรรมเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะแสวงหาที่พึ่ง ไม่คิดว่าตัวเองมีความสามารถแก้ไขได้ โดยหันไปพึ่งอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์

9. การรักษาความสงบและความประนีประนอม คนไทยส่วนใหญ่รักสงบ ไม่นิยมความรุนแรง หลีกเลียงความขัดแย้ง มีความอดทนต่อความเอาเปรียบ ถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น ทำให้คนไทยไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านผู้อื่นหรือผู้มีอำนาจ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรทำการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับจังหวัดหรือในระดับประเทศ

2. ทำการศึกษาวิจัยหัวข้อในการวิจัยที่มีความ น่าสนใจเพิ่มเติม คือ บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับองค์การบริหาร ส่วนตำบล เทศบาล หรือจังหวัด

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อพัฒนาระบบ เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการให้บริการ การรับรู้ข่าวสาร ระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน เพื่อให้เกิด การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง